

JEDINÝ KAVICOVÝ MESAČNÍK NA SLOVENSKU

KROKY 10

Ako je to s SPP?

**F. Škvrnda: Čoraz menej ľudí vlastní
čoraz viacej bohatstva**

Sprisahanie na filmovom plátne

www.kroky.eu

X. ročník 2013 0,50 EUR

Editoriál

Farmár hľadá ženu, žena hľadá farmu, ja hľadám niečo pozerateľné

S prichádzajúcou jeseňou nastáva v prírode ďalší pravidelný cyklus. No nielen v nej. Aj televízie majú svoje pravidelné cykly a práve na jeseň sa televízie vracajú k svojim predprázdninovým formátom – spúšťajú nové seriály s tými istými hercami a tie isté reality shows s novými protagonistami.

Vyvolení, Farma, Farmár hľadá ženu, Mama ozeň ma, Modré z neba a tak ďalej, a tak ďalej. Samozrejme, nikto z nás ich nepozera, ale tieto relácie akosi lámu rekordy sledovanosti. Len tak medzi nami, čitateľmi a novinárom, ja ich skutočne nepozerám.

Konflikty spôsobené ponorkovou chorobou, chamtivosť, egoizmus, ľudská hlúposť ako výsledok cieleného výberu protagonistov a následné vysmievanie sa z nej či emócie s profesionálnym hyenizmom vybičované na hranicu spoločenskej únosnosti (a častokrát aj za ňu) v podaní Vila Rozborila väčšinu z nás priťahujú k obrazovkám napriek tomu, že navonok takéto praktiky neschvaľujeme. Samozrejme, treba akceptovať aj druhý názor. Tieto relácie lámu rebríčky sledovanosti, a z toho vyplýva, že ľudia tieto formáty vlastne chcú. Možno je to skutočne pravda. Ľudia sú tvory, ktoré sa radi vyžívajú v utrpení druhých. No prečo im to je ponúkané? Pre zisk. Vyššia sledovanosť = vyššia cena reklamy pre potenciálnych zákazníkov = vyššie tržby. Jednoduché. Otázkou je, kde sa nachádza hranica ponížovania a emočnej šikany, ktorá sa nesmie prekročiť? Existuje vôbec? Pretože s argumentom o sledovanosti, môžeme poskytnúť divákovi súboj dvoch ľudí na život a na smrť, popravu väzňov v priamom prenose či obyčajné porno. A verte tomu, že tieto programy budú mať ešte vyššiu sledovanosť.

Základná otázka, ktorú si máme pri reláciách tohto typu klásť je, ako chceme televíziu využívať. A ďalej, či je morálne, aby si zopár majiteľov najväčších médií zvyšovalo zisky rozširovaním mantinelov spoločensky prípustného verejného ponížovania a degradácie ľudskej dôstojnosti alebo sa zameriame na to, aby televízie slúžili v prvom rade k osвете, vzdelávaniu a informovaniu. K tej druhej možnosti je však potrebná väčšia kontrola zo strany štátu na úkor neobmedzenej slobody. Stojí nám teda úplná sloboda jednotlivca (v tomto prípade doslova niekoľkých jednotlivcov vlastniacich médiá) za to, aby sme dovolili inteligenčnú a morálnu degradáciu spoločnosti?

Artur Bekmatov

Obsah

3 Rastúca asymetria bohatstva

Rozhovor s Františkom Škvrndom

8 Odkaz slovenských Sýrčanov: Obama je terorista!“

9 Sprisahanie na fi Imovom plátne

11 Spomienka na Júliusa Fučíka

15 Pripomienka SNP

16 List bývalého baníka

Máte zaujímavý článok, príbeh, informáciu, o ktorej by sa mali čitatelia dozvedieť? Pošlite nám ju! **STAŇTE SA AJ VY TVORACAMI OBSAHU KROKOV!** Posielajte nám aj akékoľvek nápady, postrehy, či výhrady.

E-mail: redakcia@kroky.eu

Pošta: Redakcia Kroky, Hattalova 12, 831 03 Bratislava

KROKY - jediný ľavicový mesačník na Slovensku vydáva ISKRAPRESS, s. r. o., Hattalova 12, 831 03 Bratislava, tel.: +421 2 44644101, www.kroky.eu, e-mail: kroky@kss.sk, redakcia@kroky.eu
Číslo účtu: Tatrabanka a.s. 2624028107/1100
Predseda redakčnej rady: Ing. Pavol Suško, poverený redaktor: Bc. Artur Bekmatov.
Zadané do tlače: 30. september 2013. Redakcia si vyhradzuje právo príspevky skrátiť, redakčné upraví alebo aj neuverejní. Nevyžiadané rukopisy nevraciamy.
Tlač: MERKANTIL, Jána Psoťného 8, 911 05 Trenčín.
Distribúcia: Média Print Kapa, Bratislava. Registrácia: MK SR 3306/2009
Objednávka na odber KROKOV: ISKRAPRESS, s.r.o., Hattalova 12, 83103 Bratislava, e-mail: kroky@kss.sk

KOMENTUJEME...

Stabilné ceny alebo tunelizácia?

V posledných dňoch otriasa slovenskou verejnosťou kauza prevodu súkromného vlastníctva Slovenskej plynárenskej spoločnosti na štát. Kým Robert Fico vníma tento krok nanajvýš pozitívne, opozícia ho obviňuje z tunelovania a žiada mimoriadnu schôdzu.

Nikoly Kokiová

Na Západe modernizácia u nás krok späť

Už dlhšie sa svet borí s finančnou krízou. Viaceré európske štáty, menovite Nemecko či Francúzsko už dávnejšie zoštátnili niektoré svoje banky. V týchto prípadoch sa to vnímalo ako modernizácia, no na Slovensku hovoríme o kroku späť. Mnohí občania pravidelne v januári zalamovali rukami nad rastúcimi faktúrami z SPP. Reguláciu cien energií mali totiž v rukách zahraniční investori, ktorí menili cenník podľa svojej ľubovôle. No ani garancia pevných cien sa niektorým ľuďom nepozdáva.

Pri vyjadreniach súčasného premiéra o plánoch na zoštátnenie spomínaného podniku mnohí otvárali ústa od prekvapenia. Pri tom nejde o nič nové. Robert Fico už pred nástupom do svojho úradu viackrát vyjadril vôľu zamedziť svojvoľnú cenovú politiku plynárenského monopolu. Na vyjadrenia „o nenažranosti SPP“ si mnohí iste pamätajú. Od začiatku premiér upozorňoval na energetickú závislosť od cudzích investorov, proti ktorej sa nebál vstúpiť do boja. Mnohí jeho tvrdenia spochybňovali. Dnes, keď sú aktuálne, ich spochybňujú ešte viac.

O čo komu ide?

Plynárenská spoločnosť patrí k najväčším prepravcom plynu v Európskej únii. V súčasnosti Slovensko vlastní 51% akcii plynárenskej spoločnosti, 49% majú v rukách zahraniční investori. Premiér chce zvyšné percentá odkúpiť a získať tak stopercentný podiel. Týmto krokom by štát získal maximálnu kontrolu nad cenami plynu pre slovenské domácnosti. Okrem toho by štát kúpou získal aj rezervný plyn v hodnote 170 miliónov eur, ktorými chce vláda vykryť straty z predaja plynu. Premiér chce navyše rokovať aj s Rusmi a docieľiť, aby sa strata znížila na polovicu. Podľa jeho slov by sa choď celého podniku po zoštátnení zefektívnil.

Názory na túto skutočnosť sa líšia. Kým

vláda vidí za finančnou krízou nekontrolovateľnú politiku monopolov, opozícia naopak tvrdí, že práve zoštátnovanie bánk a podnikov je dôvodom krízy. Na jednej strane sa hovorí o vyvlastnení podobnom ako v roku 1948, na strane druhej opoziční politici na čele s Richardom Sulíkom upozorňujú na tunelovanie. Pravdou ale zostáva, že Slovensko uzatvorilo 35 bilaterálnych dohôd o podpore a ochrane investícií. Všetky uzavreté zmluvy je možné meniť len so súhlasom oboch strán. O svojvoľnom vyvlastnení teda nemôže byť ani reči. Najnovšie sa opozícia dokonca snažila

A. R. Kraliakov: Poslanci...

Poslanci sú „tiež len ľudia...“
Že aj oni občas zblúdia?
Že páchajú výtržnosťou?
Ako to? Sú plní cností!
No a potom: Čo nás po tom?
Oni berú platy za to,
že na seba hádžu blato...
že nenávisť v nich ukrytá?
Veď ich chráni imunita.
Imunita? Dokedy?
Kým nás vrhnú do biedy!
Pre nich zákon neplatí...
Ten je na chudobu iba!
Ľud im za to zaplatil...
Nuž a kde je teda chyba?

kvôli spomínanej kauze odvolať Roberta Fica. Dôvod je prozaický: Slovensku vraj nevládne vláda, ale finanční oligarchovia. Svätošúškarske opozičné strany sa tvária, akoby odhalili niečo nové a škandalózne. No občania, ktorí si vidia trošku ďalej od nosa už dlho vedia, ako to na Slovensku funguje. Mocné finančné skupiny ovládajú všetky sféry spoločenského života a podlieha im aj vláda. No je smiešne, že s týmto prichádza práve

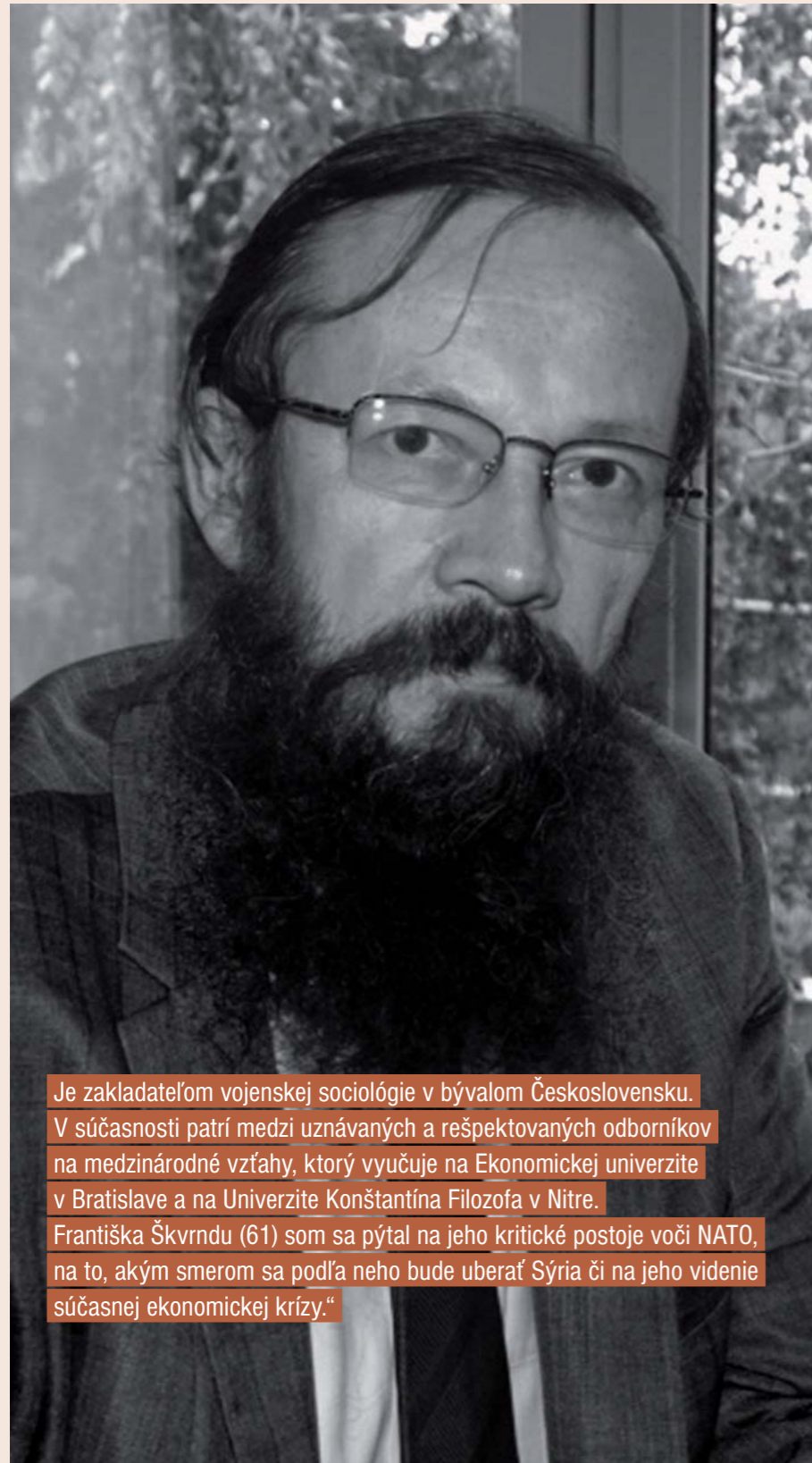
opozícia. Tá opozícia, o ktorej písal Nicholson v Gorile, tí opoziční poslanci, ktorí si podávali ruky s Haščákom. Jediné, čo ich na tom môže škriekať je, že tentoraz dostala J&T prednosť pred Pentou. Ján Figeľ označil túto kauzu ako SPP – Slovenský plynárenský podvod. No svojimi vyhláseniami prejavil len farizejstvo najhrubšieho zrna. Skutočným podvodom bola krádež SPP v roku 2002, na ktorej čele stál Ivan Mikloš ako šéf privatizácie. Ten si prizval poradcu, ktorému zaplatil viac ako 31 miliónov dolárov za to, že z počtu jedného uchádzača o kúpu akcií vyberie jedného uchádzača, ktorým bola firma Ruhrgas a Gaz de France, čo bol dokázaný protiústavný čin. Štát bol síce nadpolovičným vlastníkom, no bez väčších rozhodovacích právomocí. Nestabilná finančná situácia na trhu sa navyše neskôr podpísala na niekoľko miliardovej strate štátu. Naopak, zahraniční investori situáciu využili, pravidelne zvyšovali cenu plynu a nabalili sa. Ich zisk dávno prevyšil počiatočné investície. Podľa odborníkov táto privatizácia obrala štát takmer o štyridsať miliárd. Tak ktorá časť existencie spoločnosti je podvod?

Rezignovaná verejnosť

Aj verejnosť vníma túto kauzu rozdielne. Pre mnohých je odkúpenie podielu v SPP len ďalšou snahou politikov o naplnenie svojich vreciek. No nemá túto tendenciu naopak privatizácia v takej podobe, akú som uviedla hore? Ďalej si môžeme položiť otázku, čo je v súčasnosti na Slovensku vôbec naše. Po '89 Mečiar, a následne vo väčšej miere Dzurinda, rozpredali celú našu krajinu zahraničným investorom, ktorí regulovali chod našej ekonomiky. Slovensko sa tak stalo absolútne nesebestačnou krajinou. V súčasnosti je tu problém naražiť už aj na domáce produkty, slovenské potraviny. Samozrejme, aj na domáci podnik. No zdravý sedliacky rozum hovorí, že strategické podniky by sa nikdy nemali dostať do rúk súkromníkov. ★

Rastúca asymetria bohatstva - čoraz menej ľudí vlastní čoraz viac bohatstva

Artur Bekmatov

❓ Ako ste sa dostali k vyučovaniu na univerzite?

Pôvodne som bol vojakom z povolania – ak počítam aj vojenské školy, strávil som vo vojsku 25 rokov. Po odchode z armády som robil chvíľu v banke, neskôr na ministerstve zahraničných vecí. Odtiaľ som sa dostal do bezpečnostného sektora. Po čase som chcel ísť niekam, kde by bolo pokojnejšie. Chvíľu som bol na „voľnej nohe“ Ešte za socializmu som sa stal docentom sociológie na vojenskej akadémii a tak voľba padla na vysoké školy. V Nitre na Fakulte sociálnych vied UKF sa v tom čase rozbiehala výučba sociológie a dostal som tam možnosť pôsobiť. Zároveň som získal miesto aj v Bratislave na Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity.

❓ Potvrdilo sa Vám, že akademická pôda je pokojnejšia?

V každom prípade je tam väčší pokoj a priestor pre individualitu ako na nejakom úrade či v štátnej správe alebo banke. Pokiaľ je človek docentom alebo profesorom, tak je to relatívne dobrá práca. Horšie to je s mladými učiteľmi, ktorí musia učiť na viacerých školách, aby sa užívali a mohli si založiť rodiny. Spomínali ste, že už pred rokom 1989 ste pôsobili na vojenskej akadémii. Čomu presne ste sa tam venovali? Venoval som sa vojenskej sociológii, za zakladateľa ktorej sa v bývalom Československu považujem.

❓ Mohli by ste vojenskú sociológiu trochu priblížiť?

To je v podstate sociologický pohľad na miesto a úlohu ozbrojených síl v spoločnosti. Ináč povedané ide o fungovanie armády ako vojenskej organizácie a politickej inštitúcie. Okrem toho sa zameriava na sociálne črty osobností vojakov, skupiny, ktoré sa nachádzajú v armáde, vzťahy medzi nimi, vzťahy vojska a vojakov s verejnosťou a podobne.

Ak dôjde k víťazstvu Asada, bude to koniec hegemonie USA.

❓ Ste známym odporcom vstupu Slovenska do NATO. Ako vnímate existenciu NATO po páde socialistickeho tábora a rozpade Varšavskej

zmluvy? Má ešte zmysel existencia niečoho takého ako je Severoatlantická aliancia?

Teoreticky nie je ťažké dokázať, že NATO je reliktom studenej vojny, ktorý nemá v dnešnom svete čo hľadať. Prakticky je problém zložitejší preto, že začiatkom 90. rokov bolo veľké nadšenie z toho, že po rozpade bipolarity sa Európa zjednotí. Lenže behom niekoľkých mesiacov sa toto nadšenie zastavilo a objavila sa otázka rozširovania NATO. Sám český prezident preslávený výrokom o „humanitárnom bombardovaní“ svojho času povedal, že treba rozpustiť Varšavskú zmluvu aj NATO. O pár mesiacov sa táto téza už nikde neuvádzala.

NATO sa stalo prostriedkom na zjednotenie Európy pod taktovkou USA. Hospodársky Američania nemajú na to, aby dokázali diktovať Európe, ale po vojenskej stránke áno. NATO nie je podľa môjho názoru nástrojom medzinárodnej bezpečnosti, ale nástrojom presadzovania vplyvu Washingtonu.

❓ Ako je teda možné, že na celom svete nie je sila, ktorá by mala prostriedky a legitimitu sa NATO postaviť?

Z pohľadu medzinárodného práva sa organizácia môže založiť a fungovať, pokiaľ neurobí nič, čo sa označí ako porušenie medzinárodného práva. NATO to spravilo už niekoľkokrát, ale svet je dnes taký, aký je. Ruská federácia nemá sily postaviť sa proti NATO a pokiaľ viem, tak Čína vníma NATO ako regionálnu organizáciu, ktorá je ďaleko od nich a nemá dôvod sa ním zaoberať. Ďalším dôvodom, ktorý treba vziať do úvahy najmä v podmienkach krízy je, že rozpustenie NATO by znamenalo stratu práce pre desiatky tisíc ľudí v jeho centrále ale aj členských štátoch.

❓ Tak sa na to pozrime z pohľadu Slovenska a jeho vystúpenia z NATO. Je to reálne? Malo by to nejaké pozítiva pre našu krajinu?

Ja v členstve v NATO žiadne pozítiva nevidím, takže ťažko môžeme hovoriť o nejakých stratách pre Slovensko v prípade odchodu z tohto paktu.

Arabská jar sa pomaly dostáva do štádia vytriezvenia ľudí. Tunisko, Egypt, Líbya... Nikde v týchto krajinách sa nenaplnili ideály revolúcií. Prečo je podľa Vás tomu tak?

Ludom sa páči, ak je revolúcia vedená proti tyranovi a médiá tým radi narábajú. Otázka je, či to, čo sa prezentuje ako Arabská jar, skutočne prebieha, tak ako to prezentujú médiá. Aj u nás sme boli svedkami toho, že to čo bolo Nežnou revolúciou treba nazvať skôr nemožným prevratom, ktorý väčšine ľudí spôsobil viac starostí ako osuhu a úžitku.

Patrím k zástancom toho, že dnes vidíme to, čo sa v ruskej literatúre nazýva organizovaným chaosom - USA a ich spojenci Veľká Británia, Francúzsko, teda bývalé koloniálne mocnosti a na Blízkom východe aj Izrael, majú záujem na tom, aby získali vplyv v tých častiach sveta, kde ho stratili. S týmto cieľom sú ochotné vyvolávať rôzne akcie, ktoré nič nevyriešia, len situáciu skomplikujú. Pre Američanov je výhodnejšie, ak sú nepokoje na Blízkom východe. Táto oblasť viac ohrozuje EÚ. Preto je pochabé francúzske úsilie bombardovať Líbyu, zasahovanie do konfliktu v Sýrii, lebo následné nepokoje zdvihnú vlnu utečencov a tí pôjdu kam? Do Talianska, Francúzska a ostatných krajín EÚ. Do Číny a Ruska majú ďaleko a do USA ešte ďalej. V tomto smere je pre EÚ destabilizácia regiónu Blízkeho východu vážnym nebezpečenstvom.

❓ Ďalšou krajinou, ktorú zasiahla arabská jar je Sýria. Už druhý rok tu zúria nepokoje, ktoré prerástli do otvoreného boja proti prezidentovi Asadovi. Po dvoch rokoch bojov sa zdá, akoby sa konflikt nehybal výrazne ani jedným smerom. Povstanci stále ovládajú niektoré územia a vládna armáda nemôže získať plnú kontrolu nad svojou krajinou. V čom vidíte príčiny tohto stavu?

Asadov režim je s výnimkou Alžírskya posledný svetský režim v moslimskom svete. Znie to opäť ako z ríše konšpiračných príbehov, ale niekedy v 70. rokoch Západ dospel k záveru, že vplyv svet-

ských režimov, často napojený na socialistické krajiny, treba narušiť. Jedinou cestou k tomu bolo znovuoživenie náboženských hnutí A v podstate udalosti sa stali najzložitejšie práve v štátoch, ktoré boli na socialistickej ceste vývoja. Patrila medzi ne aj Sýria.

Druhým dôvodom môže byť to, že Sýria sa v minulosti usilovala získať, ak nie hegemonie, tak povedzme výraznejšie postavenie v arabskom svete. To im niektoré režimy nevedia z minulosti zabudnúť. Ďalšie problémy vyplývajú z faktu, že Sýria sa nechtiac stala skúšobným kameňom toho, či dokážu RF a ČLR vytvoriť multipolárny svet alebo sa opäť presadí americký resp. západný spôsob riešenia problémov. Takže dnes sýrsky konflikt presahuje hranice samotnej Sýrie. Ak dôjde k víťazstvu Asada, a ja si myslím, že k nemu dôjde, tak to bude koniec hegemonie USA, koniec unipolárneho sveta pod vedením Západu na čele s USA. Problém je v tom, že v našich médiách nie je objektívna informácia o tom, čo sa deje v Sýrii. Nie je možné súhlasiť s podporou vzbúrencov proti režimu, ktorí nemajú žiadnu legitimitu. Asadovi sa v posledných týždňoch podarilo posilniť svoje pozície a dá sa predpokladať, že ak nepríde masívna vojenská podpora zo strany Západu, tak povstanci budú zlikvidovaní, lebo im zostali len malé ohniská odporu na teroristickú činnosť, tak ako je to v Iraku, kde je v niektorých oblastiach obrovské množstvo atentátov na základe náboženskej nevráživosti.

❓ Má prezident Asad nádej na nastolenie úplnej vlády v krajine?

Po viac ako dvojiročných bojoch je veľmi ťažké predstaviť si nastolenie „úplnej vlády“. Ale Asad má potenciál na to, aby zaviedol určitý poriadok v podstate na celom území štátu. Povstanci nie sú schopní nič vyriešiť, lebo sú medzi sebou rozhádaní. Mementom je príklad Líbye. Bola to relatívne pokojná krajina, kde sa napriek mnohým problémom, žilo ľudom pomerne dobre najmä z hľadiska sociálneho zabezpečenia. Boli tam síce rôzne kmeňové rozdiely, ale nebol tam taký chaos a rozvrat ako dnes. Príkladom je zabitie amerického veľvyslancu. Je to

Je zakladateľom vojenskej sociológie v bývalom Československu.

V súčasnosti patrí medzi uznávaných a rešpektovaných odborníkov na medzinárodné vzťahy, ktorý vyučuje na Ekonomickej univerzite v Bratislave a na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre.

Františka Škvrndu (61) som sa pýtal na jeho kritické postoje voči NATO, na to, akým smerom sa podľa neho bude uberať Sýria či na jeho videnie súčasnej ekonomickej krízy.

v podstate paradox vo svetovej histórii, že tí ktorí získajú moc, sa dopustia zabíjania predstaviteľa sily, ktorá im umožnila nástup k moci.

2 Venujme sa teraz sýrskym povstalcem. Spomenuli ste, že nie sú jednotní, že sú tvorení viacerými skupinami. Vedeli by ste tieto skupiny zadefinovať?

Je možné uviesť skupiny An-Nusrá, ktorá je veľmi agresívna. Ďalej je evidentný vplyv Al-Kájdý. Súčasťou ozbrojenej opozície sú rôzni mudžahedíni, ale z akých organizácií presne pochádzajú, nie sú solídne údaje. Možno pomenovať dve línie bojovníkov. Prvá ide do tejto vojny z dôvodu, že nie sú schopní žiť iným životom, lebo už roky žijú v poľných podmienkach a bojujú v rôznych krajinách. Títo patologickí bojovníci jednoducho potrebujú istú dávku vzrušenia a nie sú už schopní primerane sa zaradiť do bežného občianskeho života. Druhá línia je tvorená rôznymi extrémistickými skupinami – šťastí fanatikmi, podporovanými za to, aby bojovali protiviládnu-cemu režimu.

Napriek tomu, že politici západných krajín vedú vojnu proti terorizmu, v Sýrii ich podporujú. Nie je to schizofrenické? Je. Dá sa to vysvetliť tou iracionálnou politikou – určité sily na Západe sú ochotné zničiť aj polovicu sveta, len aby si udržali svoju moc v tej zvyšnej polovici.

2 Máte informácie o postoji slovenskej diplomacie k udalostiam v Sýrii?

Veľmi ma potešilo vyhlásenie ministra zahraničia M. Lajčáka v súvislosti so zrušením zbrojného embarga EÚ voči Sýrii, keď povedal, že toto rozhodnutie považuje za nešťastné. To bola zásadná výnimka, keď sa prejavil samostatný pohľad slovenskej zahraničnej politiky. Treba povedať, že slovenská diplomacia objektívne nemá kapacity na dôkladnejšie vyhodnocovanie situácie v takýchto regiónoch. Aj keď máme veľvyslanectvá v regióne, pôsobi tam len niekoľko diplomatov, prípadne vojenský pridelenci, no to nie sú ľudia, ktorí by vedeli poskytnúť tak kvalitné informácie, ako získavajú USA, Veľká Británia, Francúzsko, RF či Nemecko. Preto sme do značnej miery závislí na tom, aká je všeobecná línia pohľadu. Spoľahlivé zdroje na základe ktorých by sme mohli prijímať vlastné rozhodnutia, nemáme.

2 Významnú úlohu v sýrskom konflikte zohrávajú USA a Rusko. Vieme, že

stoja proti sebe, môžeme to chápať ako čiastočný návrat spôsobov z čias studenej vojny?

Nebol by to návrat k bipolarite. Aj keď dnes Rusko a Čína vystupujú spolu, tak nepredstavujú spojeneckú alianciu. Ich pohľad na to, čo robiť na Blízkom východe nie je rovnaký. Rovnaké je len stanovisko, že nedopustia vytvorenie bezletovej zóny nad Sýriou, v tom zmysle ako ho dopustili nad Líbyou, kedy boli oklamani. Na druhej strane aj USA aj EÚ, keď ich zastrešuje NATO nevystupujú v politike rovnako. Treba teda vidieť aj rozdiely medzi EÚ a USA.

Ja by som hovoril o vzniku multipolárneho usporiadania moci, v ktorom bude viacere stredísk moci. Pre Američanov by bolo dobre, ak by sa vrátili časy bipolarity. Budem parafrázovať sovietskeho teoretika Arbatova, ktorý začiatkom 90-tych rokov povedal, že „Američanom sme spravili to najhoršie, čo sme mohli – vzali sme im obraz nepriateľa protiv ktorému musia bojovať.“

Vo svete sa objavuje viacero síl, ktoré nie sú spokojné so západným spôsobom riešenia problémov svetového vývoja, ktoré sa uskutočňujú pod vedením Washingtonu a NATO. Ani na Západe nie všetci s tým súhlasia. Vytvára sa viacere pohľadov na riešenie problémov sveta, No pohľad Washingtonu je stále dominantný vzhľadom na jeho vojenský potenciál a hlavným faktorom je vlastníctvo svetových médií angloamerickými finančnými kruhmi, ktoré nás presvedčajú, že udalosti sa dejú tak, ako to oni tvrdia. Lenže to nie je tak, ako to oni prezentujú, stačilo fiasco s irackými ZHN a ja si myslím, že aj správy o použití chemických zbraní Asadovým režimom sa nezakladajú na žiadnych dokázateľných faktoch. Čím neskôr tento systém skončí, tým väčšia to bude tragédia.

2 Kríza je slovo, ktoré patrí v posledných rokoch medzi najfrekvencovanejšie. Kríza a jej dopady zasiahli desiatky miliónov ľudí po celom svete. Ako ju vnímate vy? Môžeme súčasnú krízu chápať ako krízu systému, ako krízu kapitalizmu?

V každom prípade to nie je jedna kríza v rámci cyklického vývoja kapitalizmu. Je to kríza, ktorá hrozí zánikom celého systému. Sú dve skupiny, do ktorých by som zhrnul jej príčiny. Prvá je narastajúca asymetria v distribúcii bohatstva. Na svete je čoraz menšie množstvo ľudí, ktorí vlastnia čoraz väčšiu časť bohatstva. Čo sa stalo na Slovensku po privatizácii je tiež súčasťou tejto asymetrie moci a bo-

hatstva vo svete.

Rozdiely narastajú nielen vo vnútri krajín, ale aj medzi jednotlivými regiónmi. Afrika, aj keď sa tam možno niečo zlepšilo, je na tom relatívne horšie ako pred desiatkami rokov. Hovorí sa, že Každáfiho riešenie problémov Afriky klalo Západu oči a aj preto sa pripravil jeho nepekny koniec.

Druhá príčina spočíva v tom, že nie sme ochotní pripustiť existenciu určitej hranice, za ktorou sa konzum stáva nebezpečným. Musí sa produkovať stále viac a nových vecí. Ak chceme byť „in“ musíme si kupovať mobil každý druhý rok. Zmeny v počítačových programoch zašli tak ďaleko, že keď máte päťročný počítač, tak už nie je kompatibilný s novými produktmi atď. Pohľad konzumného Západu teda nepripustí racionálne zváženie faktu, že spotreba nemôže donekonečna rásť. Pričom na Západe sú obrovské kopy odpadkov vrátane potravín a v rozvinutých krajinách ľudia umierajú od hladu, ktorým by tých niekoľko ton vyhodnených potravín zachránilo život. Ďalším prejavom nezmyselnosti konzumu je napríklad to, že keď si kúpim nejakú súčiastku do počítača, jej obal je občas väčší a ťažší ako potrebná súčiastka. Je to tak, pretože len v tomto obale ju tam vidím a upúta moju pozornosť, môžem si ju pohodlne zobrať. Reklama, marketing slúžia na to, aby to taktó fungovalo.

Záver je ten, že je nutná zmena civilizáčnej paradigmy. „Straším“ ľuďmi tým, že je jasné, že tento systém musí skončiť. Čím neskôr skončí, tým to bude väčšia tragédia. Otázka je, či sa v podmienkach súčasnej krízy nájde sila, ktorá je ekonomicky, politicky, kultúrne ochotná presadzovať, že musíme začať žiť iným spôsobom. Netýka sa to šetrenia v zmysle prepúšťania úradníkov, znižovania počtu vojakov, policajtov či učiteľov. Zmena života sa musí vytvoriť iným spôsobom distribúcie bohatstva.

2 Vo viacerých krajinách sa vystriedali vo vláдах strany pravicové aj strany kapitalistickej ľavice. Žiadna z nich však nedokázala svoju krajinu vytiahnuť z krízy. Dokedy si myslíte, že ľudia budú vidieť šancu zmeniť niečo cez voľby a vybrať si v nich medzi menším zlom?

Čím mám viac majetku, tak tým sa viacej bojím zmeny – to je stará téza revolučných hnutí. Chudobní ľudia nemajú čo stratiť. Aj v komunistickom manifeste sa píše, že proletári môžu stratiť, len svoje okovy, no dnes aj ten proletár na Slovensku, teda väčšina z nich, má určité veci,

„Napriek tomu, že politici západných krajín vedú vojnu proti terorizmu, v Sýrii ich podporujú. Nie je to schizofrenické?“

„Zmeny v počítačových programoch zašli tak ďaleko, že keď máte päťročný počítač, tak už nie je kompatibilný s novými produktmi atď. Pohľad konzumného Západu teda nepripustí racionálne zváženie faktu, že spotreba nemôže donekonečna rásť.“

ktoré sa bojí stratiť. Manipulatívnym pôsobením sa skutočne podarilo dosiahnuť v ľuďoch presvedčenie, že lepšie je mať málo, ako riskovať, že v dôsledku nejakej zmeny prídem ešte aj o to málo. To je zbožšťovanie súkromného majetku, vlastníctva. Opäť súvisí to s trhom – čím mám viac peňazí, tým môžem viac kupovať, a tým sa cítim istejší. Funguje to len potiaľ, pokiaľ sa systém nezosype. Keď sa situácia začne zhoršovať, tak ľudia nebudú chodiť voliť, prípadne nastane taká situácia, aká je dnes vo viacerých štátoch, že sa zvolia vlády pol na pol. Ani pravicové ani ľavicové.

Postmodernisti ako Žižek a Jameson tvrdia, že si dokážeme skôr predstaviť koniec sveta ako koniec kapitalizmu. Tvrdím, že si treba predstaviť koniec kapitalizmu, aby nenastal koniec sveta. A v súvislosti s tým použijem jedno z literárnych prirôvaní – lepší je hrozný koniec než hrôza bez konca.

2 Na rozdiel od Vás obhajcovia kapitalizmu tvrdia, že kríza nie je nič výnimočné. Neoliberalné teórie preferujú zníženie až takmer nijaký zásah štátov do ekonomiky tzv. voľný trh, v ktorom by jeho neviditeľná ruka všetko vyriešila. Z toho dôvodu za najväčšiu príčinu súčasnej krízy označujú pre nich prívlek vplyv štátu na trh. Ako sa staviate k tejto teórii?

Neviditeľná ruka trhu neexistovala, ak tak možno iba v počiatkoch kapitalizmu. Ale vo vyššom štádiu a je jedno, ako ho nazveme – imperializmom marxisticky alebo globalizovaným kapitalizmom, vždy boli potrebné nejaké zásahy. Ak je niekto neoliberalom tak zásadne nemôže súhlasiť s tým, aby štát vytvoril pre zahraničných investorov výhodnejšie podmienky. Ale to zrazu našim neoliberalom nevedí.

Ja som sociológ, sociálny filozof, možno politológ, ale neviem si predstaviť, čo je to trh. Ekonom vám to vie veľmi fundovane vysvetliť a bude vás o tom presvedčať. Ale na trhu nie som človekom – moja hodnota je len v tom, koľko mám peňazí. Takže v tom vidím problém neoliberalizmu. Od kedy došlo k neoliberalnému šialenstvu, tak svet sa do-

stáva čoraz viac do tohto kapitalistického bahna. Preto zopakujem, že čím neskôr sa ten systém podarí zrušiť, tým to bude mať tragickjšie následky.

2 V množstve krajín naberá na sile aj radikálna ľavica. Komunisti naprieč kontinentom získavajú popularitu – na Ukrajine, v Rusku, Grécku, v Česku majú stabilné postavenie. Na Slovensku sú komunisti mimo parlamentu. Prečo?

KSS sa v roku 2002 dostala do parlamentu nie preto, že by prišla s novou víziou vývoja, ale kvôli rozpadu SDE a následnej neschopnosti strán vzniknutých na jej platforme zaujať voličov. Už vtedy časť ľudí vnímala SMER ako tradičnú sociálno-demokratickú stranu, ktorá nebude môcť veľmi hájiť záujmy širokých vrstiev obyvateľstva.

Následne sa v rokoch 2002-2006 potenciál tejto strany nevyužil. Bolo viacero káuz, ako napríklad tá s Arvayom. Vtedajšie vedenie z viacerých dôvodov nevedelo na meniacu sa situáciu primeraným spôsobom zareagovať, pričom platí stará leninská téza, že intelektuáli sú nevyspytateľní. Problém bol aj v tom, že v strane sa objavila nijaká skupina intelektuálov alebo analytikov, ktorí by vtedajšiemu vedeniu poradili. Volebný úspech sa stratil. Okrem toho voličské správanie časti slovenského elektorátu je také, že nakoniec, možno aj pod vplyvom prieskumov si vyberie stranu tak, aby jej hlas neprepadol.

2 Vidíte teda pre KSS nejaký priestor na výraznejšie realizovanie sa popri SMERE? Ak áno na základe čoho by to mohlo byť?

Je potrebné počítať s tým, že SMER sa dostane po určitom čase do problémov. V strane s tak širokým voličským záberom musia vzniknúť frakcie. Druhá vec je, že Smer je za množstvo vecí možné kritizovať zľava. Otázkou je, akým spôsobom sa tá kritika podá. Musí sa prísť s takou agendou, ktorá ľudí zaujme. Je to otázka zváženia postupu, že odkiaľ pokiaľ radikalizmus a odkiaľ pokiaľ veci, ktoré sa reálne dajú zmeniť, a tým sa získajú ľudia na väčšiu podporu skutočných komunistických myšlienok. ★

Odkaz slovenských Sýrčanov: „Obama je terorista!“

redakcia

V októbri 2012 sa na bratislavskom Námestí SNP zišli desiatky slovenských Sýrčanov, mierových aktivistov a odporcov štvavej kampane proti Sýrii. Po takmer roku sa to isté námestie stalo dejiskom ďalšieho protestu, tentokrát so širším záberom rečníkov, vyšším počtom účastníkov a väčším záujmom zo strany médií.

Ako prvý vystúpil podpredseda Klubu sýrskej komunity na Slovensku Jalal Suleiman, ktorý niečo vyše dvesto účastníkov zhromaždenia oboznámil so správou, ktorú dostal od svojej známej, Matky predstavenej o dobytí kresťanského mesta Maalula ozbrojenou opozíciou a následnými masakrami.

V meste, kde sa hovorí po aramejsky, jazykom Ježiša Krista, podľa slov Suleimana: „dnes nadranom vstúpili do mesta ozbrojenci, podrezali hrdlá vojakom, ktorí nás chránili a zdevastovali všetko, čo bolo pred nimi. Európa trvá na svojich kresťansko-židovských koreňoch, ale toto si v médiách nevypočujete!“ Suleiman ďalej poukázal na paralely praktík nacistického Nemecka so Spojenými štátmi americkými: „Adolf Hitler začal svoju kariéru a mašinériu tým, že porušoval medzinárodné právo. A to isté dnes robia aj Spojené štáty. Držiteľ Nobelovej ceny mieru dnes behá po Európe a zháňa spojencov!“

Po ňom sa prítomným prihovoral Eduard Chmelár. Ten v súvislosti s dianím v Sýrii upozornil na fakt, že sa „bez akýchkoľvek pochybností vyhlásili obvinenia a používajú sa ako dôkazy. Médiá opakujú po politikoch, namiesto toho, aby im kládli otázky! ...pri tejto príležitosti sa pýtam, kedy už konečne budeme mať médiá, ktoré budú stáť na strane ľudí a nebudú pri každej príležitosti hnať do vojny, ale budú pred ňou varovať?“. Svoj príspevok zakončil pozvánkou na ďalšiu demonstráciu proti vojne v Sýrii. Toto podujatie sa uskutoční v deň, kedy

Kongres bude rozhodovať o schválení útoku voči Sýrii. 9.septembra o 17ej hodine pred americkou ambasádou.

Ako tretí v poradí vystúpil bezpečnostný analytik František Škvrnda. Vo svojom vystúpení na úvod upozornil na dôležitosť podobných podujatí: „Treba pozdvihnúť hlas k zabráneniu rozšírenia zoznamu ľudí, ktorí zomreli zbytočne vo vojnách. Patrím k tým, ktorí si myslia, že bežní ľudia, pracujúci, ktorí žijú z práce svojich rúk a svojho umu nemajú inú možnosť, ako sa proti tomu postaviť a nejakým spôsobom protestovať. Aj keď nás bude 50 ľudí, aj keď nás bude 500, aj to je lepšie, ako keď nebude nikto!“

Následne Škvrnda poukázal na negatíva, ktoré zo sýrskej krízy vyplývajú pre západný svet, najmä Európsku úniu: „Každá vojna sa môže svojím tvorcom vymknúť z rúk. V každej vojne nielen množstvo ľudí zahynie, ale množstvo ľudí sa dá do pohybu, pretože nemá možnosť kde ďalej byť, kde ďalej pracovať. Kam títo ľudia pôjdu? Nepôjdu do USA. Ani do Ruska či Číny. Najbližšie, kam sa môžu dostať sú štáty EÚ. Každý, kto z únie podporuje takýto zásah podpihuje konár, na ktorom sedíme!“

V druhej časti podujatia sa jeho účastníci protestným pochodom skandujú heslá „Obama – terrorist!“, „Hands of Syria!“, „Nech žije Sýria!“, či „Nech žije mier!“, presunuli pred ambasádu Francúzska a USA. Pred oboma prečítali rezolúciu, ktorú sa pokúšali odovzdať zamestnancom veľvyslanectiev. V oboch prípadoch sa však nikto z ambasád ani neunúval dokument prevziať. Aj to svedčí o tom, ako si tieto krajiny ctia názory iných.

Pred americkou ambasádou nasledovalo niekoľko vystúpení rečníkov z radov verejnosti – svedectvo jedného z posledných Slovákov, ktorý navštívil Sýriu, výzva prezidentovi Obamovi a diskusné príspevky Sýrčanov, ktorí na Slovensku žijú. Po nich bolo podujatie oficiálne ukončené. ★

Sprisahanie na filmovom plátne

Poplatnosť režimu sa stala výsadou tých, čo bývali poslednou baštou slobody názoru. Funkčné päťlízáčstvo v pestrofarebnom prevedení. Na plátnach našich kín nás krími populárna kinematografia historickými lžami.

Pretože, ako hovorí klasik, „históriu píšu víťazi“. Talent zneužívať našu ľahkomyselnosť humorom či prvoplánovou drámou dokáže presvedčiť naivné publikum. A divák? Zostáva v pomykove. Rád zabúda a necháva sa opantávať ilúziami, sprostredkovanými celuloidovým filmom.

Dušan Janek

Už sme si pomaly zvykli a myšlienkovo sa permanentne prispôbujeme faktu, že autori filmových diel rozpútavajú prostredníctvom svojej tvorby podozrivý hon na čarodejnice. Tak tí, ktorí sedia za kamerou a pleskajú bičom, ako i hviezdy a hviezdčky snažiac sa retušovať realitu rozpútavajú tristnú melodrámu. Avšak akúsi samoúčelnú melodrámu, a to v nesutočných podobách. Svoj talent však mnohokrát nevyužijú v prospech kreovania klenotov. Melú omieľanú agitku podsúvanú kameňmi mlynov, ktoré by ich mohli zomlieť, ak by nespievali inak.

Šablónovitosť v tvorbe

V každej učebnici literatúry či umenia je

obdobie socializmu charakterizované ako šablónovité. Charaktery postáv boli čierno-biele. Zlý kapitalista alebo kulak a na druhej strane nositeľ morálnych hodnôt, pracujúci človek. Takýto druh umenia je samozrejme kritizovaný ako nehodnotný. No v súčasnej (nielen) filmovej tvorbe sa stáva už pomaly hollywoodskym pravidlom, že na jednej strane môžeme doslova vidieť archetyp stelesneného Zla v podobe zástancu iného, ako pravického svetonáhľadu a priam komixového Nadhrdinu, martýra propagujúceho idey „tatička Masaryka“.

Do úlohy prvého typu (anti)hrdinov sú obsadzovaní herci schopní zahrať

akéhokoľvek gaunera a ich postavy sú nositeľmi takmer všetkých negatívnych vlastností človeka. Príkladom je účinkovanie Jaroslava Duška v úlohe človeka poplatného režimu vo filme **Pelišky, Pupendo**, ale aj vo filme **Musíme si pomáhať**. V tom poslednom nehrá prisluhovača komunistickej strany, ale občana lojálneho fašistického režimu v Protektoráte. To možno zase chápať ako snahu presvedčiť filmového diváka o tom, že jednému aj druhému režimu prisluhovali tí istí ľudia.

Všade sa zmietať v šokujúcich obraťoch bezvercov na vieru a paradoxne bezbožných a nemravných verbálnych

Záber z filmu Pupendo

Ondřej Vetchý a Jiří Mádrl vo filme Eštabák

útokov na prívržencov Marxizmu a Leninizmu. Nudné, prázdne tliachanie o králikárňach, v ktorých žijú tieto obeť doteraz (a radi) a priam srdcervúce posolstvá o boji za slobodu však znejú z úst týchto pseudotitanov ako verše z kánonu. Tú slobodu, obeťou ktorej sme sa stali práve my, tí, čo vedia rozoznať skutočné Zlo od Dobra a Správne od Nesprávneho.

Preto ich diela často vyznievajú ako trápne repete. No divák nechce byť zaostalý, intelektuálna zrelosť zrejme podľa neho ide ruka v ruku s trendom. Práve preto i on nesmie prejavíť, rovnako ako autori filmov, sympatie k čomukolvek inému, ako k produktom doby, haniacim minulosť (akokoľvek by prispela k rozvoju humánosti). To je corpus delicti spomínaného honu na čarodejnice zo strany verejnosti a jej fenoménu špirály mlčaní. Nemá tleskajúca väčšina podozriavo uniká princípu pojmu demokracia i v oblasti umenia.

Prostredníctvom humoru je propaganda menej badateľná

Práve v umení sa dobre uchytli paraziti, živiaci sa na večne obracajúcich sa kabátoch. Spasitelia nášho voľného času. Oživujú a stvárnajú svet v okienkach filmového pásu a radi nás nechávajú uveriť aj v neuveriteľno. A dobre to vedia. Dnešné snímky plnia istý úmysel, samozrejme okrem iného, aj istej propagandy. „Jemné, milé, nevraživé, nostalgické“ spo-

mienky na časy nedávne sa často zvrhnú vo vulgarizmy a plno poloprávdy (i keď čo je polopravda, ak nie lož) a klamstiev.

Prifarbovanie a prefarbovanie skutočnosti prechádza z jalovosti do priameho zámeru. Niekedy vyslovene nechutné repliky, ktoré sa stali už doslova a bohužiaľ klasikou ako, prepáčte mi za plné znenie: „Proletári všetkých zemí, vyližte si prdel!“ (film Pelíšky, 1999). Autori tým v podstate otvorene urážajú drvivú väčšinu obyvateľstva, no to sa chytá od smiechu za brucho. Dešpekt si treba získať najrôznejšími podobami, no humor je často veľmi silnou zbraňou. A tak sa stávajú nezabudnuteľnými i armádu kompromitujúci **Čierni baróni**. V tejto produkcii môže človek podľahnúť dojmu zhovievavosti. No latentný červ pochynosti sa vie vždy dobre zavrtáť do mozgu a iba otrlý jedinec nepodľahne davovej psychóze. Pekne sa vyfarbil aj Juraj Nvota. Jeho film **Eštabák** absolútne ignoruje realitu a v prospech veci sa tento kedysi nadaný tvorca dnes iba snaží držať na filmovej scéne zubami-nechtami. Svoje dielo zatažuje typickým klíšé a vo filme možno vidieť a počuť množstvo nedopatrení, aké si môže všimnúť i nie veľmi pozorný divák. Tak ako Jan Hřebejk sa tu dopúšťa pokusu o humor, no jeho sarkazmus je oproti Pelíškom skutočným výstrelom do tmy. A k tomu ešte so slepými nábojmi. Pre konzumenta je však často dôležité skôr kto v týchto nepodarkoch účinkuje.

Komu záleží na tom, že v takýchto filmoch sú vzorom zarputilý egomaniaci, čochrajúci si svoje ego. Herecké modly ako zosnulý Jiří Kodet, či v prípade podozriavo námetovo nepravdepodobného Pupenda Bolek Polívka. Tieto „osobnosti“ podlievajúce si svoje pečienky hektolitrami alkoholu, páchnuci bohémovia so šálmi na krku, metaforicky pripomínajúcimi skôr povraz dusiaci pravdu. No sú obdivovaní a milovaní davmi. Prepáčené jest...

Nuž, zaslepujú svojou tackajúcou sa nonšalantnosťou, šarmom, talentom a schopnosťou obhájiť si, či aspoň skryť, svoju minulosť. A ak nie zahalia ju do pláštika sofizmy. No ak pod tento plášťik nazrieme, uvidíme, že ich plytké lži a pózy môžu oklamať iba tých, čo sa oklamať dajú, chcú a nechajú.

Úpadok kinematografie

Akosi sa zabudlo, že dnes naša kinematografia upadá tak na kvantite, ako i na kvalite. Ak sa nepodvolíte systému, nenaplnia sa vám vrecká. Nedostanete príležitosti a zabudne sa na vás... Budete hrať v druhoradých divadlách tretoradé absurdné experimentálne hry, na ktoré nebude chodiť nik. Takže vám zostane iba hnoj v seriáloch a šteky v reklamách.

Preto ja tleskam. A tleskať budem. Ale opäť iba ak mi budú aktéri tohto paumenia dávať svoje hlavy medzi ruky. A môj potlesk bude nekonečnou standing ovation. ★

Pred sedemdesiatimi rokmi popravili Júliusa Fučíka

„Lidé, měl jsem vás rád. Bděte!“ Dve vety, ktoré dokážu vystihnúť celý život ich autora. Láska k ľuďom, ku svojej vlasti, k mieru a smrť ako výstraženie pre nás, budúce generácie. To bol život Júliusa Fučíka, ktorý zomrel presne pred sedemdesiatimi rokmi v berlínskom väzení.

Artur Bekmatov

Zatratený hrdina

Mladý, inteligentný, schopný a atraktívny muž bojujúci za lepší svet. Častokrát prenasledovaný vládnuťou mocou, ktorý nakoniec zomrie mučeníckou smrťou v nacistickom väzení. Skvelý námet pre hollywoodsky trhák alebo aspoň pre divácky úspešný film v Čechách a na Slovensku. Tento príbeh má však v dnešných podmienkach jednu chybu. Fučík bol totiž komunista, a to sa dnes nenosí.

Preto sa o Fučíkovi dnes nedočítate takmer nič. Zmizol z pultov knižkarníctiev aj zo školských učebníc. Jeho pôsobenie v odboji je spochybňované, tvorba znehodnocovaná ako tendenčná a dokonca aj Reportáž spod šibenice musela prejsť v roku 1990 kontrolou Kriminálnického ústavu. Žiadne podozrenie z manipulácie, prepisovania alebo nebudaj autorstva niekoho iného sa však nepotvrtili.

Novinár - komunista

Fučík pôsobil v čase, kedy byť novinárom a členom politickej strany nebolo nič mimoriadne. Novinári otvorene priznávali politické presvedčenie. Nepotrebovali svoje politické postoje skrývať za fasádu nestrannosti a apolitickosti. Už v dvadsiatych rokoch Fučík vstúpil do KSČ a do umeleckých organizácií Devětsil a neskôr Levá fronta. Pôsobil v Tvorbe, Rudém právu a HALÓ novinách. Ako reportér vedel, že nemôže byť len nezúčastneným pozorovateľom, ale že musí bojovať spolu s tými, ktorí sa usilujú o spravodlivú vec. Preto keď severočeskí baníci štrajkovali a žandári prvej republiky do nich strieľali, Fučík prišiel medzi nich. Samozrejme si svojimi akti-

vitami poštváľ proti sebe vládnuću moc. V 30-ych rokoch musel preto odísť do ilegality a často v prestrojení viedol redakčné porady HALÓ novin.

Po obsadení Čiech musela do ilegality prejsť celá KSČ a Fučík sa hneď zapojil do odboja a budovania odbojových štruktúr, stal sa členom druhého ilegálneho ÚV KSČ. V apríli 1942 ho však gestapo zatklo. Osud začal písať poslednú kapitolu jeho života.

Reportáž spod šibenice

Za múrmi pankrăckej väznice písal na jar 1943 Fučík svoju najslávnejšiu Reportáž spod šibenice. Tá je unikátnym dielom už len tým, ako vznikla – písaním na papier dodaný dozorcami a následne pašovaný von, za múry väzenia. Svojim obsahom však nezaostáva, pretože podáva autentické svedectvo o neľudskosti nacistického režimu a o nakladaní s jeho odporcami.

Reportáž by mohla byť, tak ako v minulosti, prínosom pri výchove mladej generácie ľudí k myšlienkam antinacizmu, pacifizizmu a humanizmu, najmä v súčasnosti - v dobe narastajúcej vlny neonacizmu a eskalujúcich konfliktov po celom svete. Z tohto hľadiska je smutné, že v súčasnej dobe nie je reportáž vydávaná knižne, tak ako v minulosti a je veľmi náročné sa k nej dostať. Ak, tak len v niektorých knižniciach či antikvariátoch.

Smutné je aj to, že klapky politického videnia na našich očiach nám znemožňujú vidieť vzory v ľuďoch zo všetkých strán politického spektra. Kritizujeme štyridsať rokov zatracovania nekomunistických osobností, no už dve desaťročia sa dopúšťame rovnakej chyby. Prečo? ★

Revolucionár Štefan Major 50. rokov od úmrtia

Ivan Lulják

„Mňa kriminál nezlomil, len ma utvrdil v mojom presvedčení. Som vojakom triedneho boja“ Štefan Major

Neumlčali ho úradné zákazy, pažby pušiek, ani žaláre. Ich mreže ho skôr spájali ako oddeľovali od nespokojného ľudu. Mohutné hnutie za jeho oslobodenie, tisíce nových prihlášok do strany na jeho výzvu spoza väzenských múrov, priam familiárna k jeho podobizni rozšírovanej po celom Slovensku boli dôkazom, že jeho meno sa stalo bojovým symbolom medzi roľníckym ľuďom na maďarských nížinách, práve tak, ako aj na slovenskom Horehroní a na samom východnom cípe republiky. Taký bol Štefan Major, ktorého si dnes s úctou pripomíname pri výročí jeho úmrtia. Prežil život dôsledného revolucionára, ktorému nebola ľahostajná ľudská bieda a utrpenie, proti ktorej celý svoj plodný život bojoval.

Zo svojho platu kupoval chudobným deťom obed

Narodil sa vo Vrábľoch 13. novembra 1887 v maďarskej hovoriacej dobre situovanej remeselníckej rodine, ktorá však po smrti jeho otca upadla do bezvýhodiskovej situácie. Tak Štefan Major spoznal život chudobného chlapca. Naudaný mladík Štefan Major musel opustiť gymnázium a znášať útrapy knižkupeckého učňa. Pod dvoch rokoch sa mu za podpory cudzích ľudí podarilo pokračovať na meštianskej škole, ba aj absolvovať učiteľský kurz na učiteľskom ústave v Modre.

Roku 1908 začal svoju pedagogickú čin-

nost v juhoslovenských dedinách, kde spoznal biedu a nehorázne sociálne postavenie svojich detských zverencov. To vyvolalo u mladého Štefana Majora snahu aspoň trochu im pomôcť v ťažkom životnom postavení. Spočiatku, keď ešte nebol oboznámený s učením Marxizmu - leninizmu pomáhal charitatívne – zo svojho skromného platu chudobným deťom kupoval stravu a mlieko na obed. Niektorým deťom, ktoré behali v zime bosé zadovážil obuv a lepšie oblečenie. Takéto boli začiatky Štefana Majora spoznávajúceho neradostný život chudobných ľudí južného Slovenska.

V nemilosti úradov za politickú činnosť Major čoskoro pochopil, že solidarita s chudobou nepomôže, že on sám pomáha len jednotlivcom, nie však všetkým chudobným. Snaha a úsilie Majora spoznávať nové vedomosti a učiť sa viedla k tomu, že sa začal zaujímať o diela marxistických klasikov, vo vtedajšom Uhorsku pomerne neznámych. Spoznal, že zmenu možno dosiahnuť len revolučným pretvorením spoločnosti, revolučnou zmenou. Štúdium marxizmu viedlo Majora k tomu, že sa začal zaoberať politickou činnosťou, čo v klerikálnom Uhorsku, zvlášť v školstve bola veľmi náročná činnosť. Uhorská školská správa ho za jeho politickú činnosť začala prekladať z miesta na miesto, pretože v mieste svojej pôsobnosti pokračoval v poburujúcej činnosti a snažil sa o zlepšenie postavenia nielen chudoby, ale aj učiteľov. Prudký odpor vyvolalo aj Majorove prehlásenie o rovnosti národov, ktoré neraz deklaroval.

Búrlivé roky na počiatku 20. rokov 20. storočia – Veľká októbrová socialistická revolúcia, koniec svetovej vojny, vzostup a pád Maďarskej sovietskej republiky, začiatok politickej činnosti marxistickej ľavice a neskôr aj KSC, vzostup revolučného hnutia a decembrový generálny štrajk – prinášali vzruch aj na juhoslovenskú dedinu, radikalizovali ju a vháňali do konfliktu s novou štátnou mocou. Zemerobotníci pochopili, že prehlásenia nových vládnych predstaviteľov o lepšom postavení pracujúcich, parcelácii pôdy, sú len bohupustými frázami.

Najprv sociálny demokrat, neskôr komunista

Na slovenskej dedine sa začiatkom 20. rokov nič nezmenilo, veľkostatkári, maďarskí optanti, veľkošlachta – vlast-

nili rozsiahle pozemky rovnako ako za monarchie, postavenie pracujúcich bolo po svetovej vojne ešte horšie ako pred ňou. To viedlo k sociálnemu výbuchu počas decembrového štrajku, ktorý mocenský aparát vo Vrábľoch zlikvidoval puškami. A takéto zložené pomery Majora nenechali pokojným. Už predtým, roku 1920 vstúpil do Sociálnodemokratickej strany, podporoval jej ľavé krídlo, agitoval medzi bítešmi, písal do socialistickej i maloburžoáznej tlače. Písal rôzne state v maďarskom i slovenskom jazyku. Po krviprelievani vo Vrábľoch počas generálneho štrajku zvolal Major do Žitavskej Novej Vsi zhromaždenie a vyzval ho na odpor voči štátnej moci vraždiacej robotníkov. Jeho výzva nebola náhlym vzplanutím, skôr revolučným romantizmom mladého človeka vyvierajúcim z presvedčenia, že stále ešte existujú podmienky na zmenu spoločenského systému v mladjej Československej republike. Predpokladal, že práve rozhodujúci boj juhoslovenských poľnohospodárskych robotníkov môže strhnúť ostatné masy v Československu do všeobecného revolučného povstania.

Po vrábelských udalostiach sa Major stal pre školské úrady nežiaducou osobou. Opustil učiteľské miesto a venoval sa len politickej činnosti. V rokoch 1921-1923 pracoval ako redaktor komunistického časopisu Hlas ľudu, stal sa členom mestskej rady v Bratislave, zastával funkciu tajomníka revolučnej odborovej organizácie železničiarov a ako obratný rečník v slovenskom a maďarskom jazyku pôsobil po celom západnom Slovensku. V polovici 20. rokov sa stal členom bratislavského krajského výboru KSC, bol aj zvolený za poslanca a ocitol sa tak v prvej línii komunistického hnutia na Slovensku. Organizoval a viedol desiatky mzdových bojov zemerobotníkov, bol znamenitým propagátorom revolučným myšlienok na slovenskej dedine. Aj jeho parlamentná činnosť bola ukážkou vedomostí, prehľadu nad politickou situáciou. Spolu s poslancom Mikulíčkom na každej schôdzi bránili postavenie poľnohospodárskych robotníkov a poukazovali na bezcharakternosť agrárnej strany voči tým najchudobnejším na slovenskom vidieku.

Väzený poslanec

V lete 1925, už ako krajský tajomník v Bratislave, sa po prvýkrát dostal do väzenia za „poburujúcu“ reč na jednej zo schôdzi odborovej rady železničiarov

na Zakarpatskej Ukrajine. Proti jeho zatknutiu protestovali robotníci i roľníci na celom Slovensku a keď ho po 5. mesiacoch prepustili, pripravili mu pred väznicou manifestačné prijatie. Major ďalej organizoval štrajky, bojoval v parlamente proti národnostnému útlaku a vo vnútri strany proti oportunistom, ktorý sa naplno prejavil pred V. zjazdom KSC.

V rokoch 1929-1930 bol opätovne za poburovanie uväznený a zas vyšiel nepokorený. Po prepustení bol vymenovaný do funkcie celoslovenského tajomníka KSC a za člena ÚV.

V máji 1931 československú verejnosť pobúrili krvavé udalosti v Košútoch. Do tejto juhoslovenskej obce bolo zvolané ľudové zhromaždenie, ktoré si malo vypočúť hlavného organizátora úspešného štrajku zemerobotníkov v Galantskom okrese Štefana Majora. Četníctvo však krátko pred začiatkom zhromaždenie rozpustili a hlavného organizátora zatkli a napadli pažbami. Potom ako ho ľudia začali brániť a protestovať, padli výstrely následkom ktorých na ulici zostali traja mŕtvi robotníci a niekoľko zranených. Buržoázna štátna moc z tohto incidentu samozrejme obviňovala komunistov a osobne Štefana Majora. Súdny proces sa konal v búrke protestov doma i za hranicami. Na Majorovu obranu vystúpili takí umeleckí velikáni akými boli Scotus Viator, Romain Rolland, Maxim Gorkij a iní. Napriek tomu bol odsúdený na 16 mesiacov v leopoldovskom väzení. Majorov vplyv na nestratil ani po uväznení. Neutíchajúce demonštrácie za jeho oslobodenie, boj za základné občianske práva, proti zákonu na ochranu republiky rozšírili rady komunistov a aktivizovali ešte viac stranu.

Po návrate do politického života ho strana poverila vydávaním a redigovaním Ludového denníka, ktorý patrilo medzi najpopulárnejšie na Slovensku.

Po mníchovskej zrade a krátkej ilegálnej činnosti, na pokyn ÚV prešiel do Sovietskeho zväzu, kde pôsobil v straníckych štruktúrach, do republiky sa vrátil až po jej oslobodení roku 1945 a ihneď sa zapojil do ďalšej činnosti. Pôsobil vo vydavateľstve Pravda, potom ako veľvyslanec v Maďarsku. Až do svojej smrti roku 1963 bol členom ÚV KSC, ÚV KSS a poslancom Národného zhromaždenia Štefan Major stelesňoval hodnoty revolucionára, ktoré čas neprekoná. ★

Demokracia klamstiev a podvodov

Juraj Bobor

V apríli 1968 prijal ÚV KSC „Akčný program“, ktorý vybočoval z uznesenia januárového zasadania tohto najvyššieho orgánu strany, pretože základom socialistického modelu pravice sa mal stať hospodársky systém tržného mechanizmu vypracovaný a propagovaný hlavne Otom Šikom. Jeho podstata bola likvidácia socialistického spoločenského vlastníctva výrobných prostriedkov a socialistických výrobných vzťahov, ktoré malo nahradiť skupinové a súkromné podnikanie.

Začali sa vytvárať nelegálne organizácie s antikomunistickým zameraním – napríklad Klub angažovaných nestránikov, K 231 a ďalšie. Ich spoločnou politickou platformou sa stal kontrarevolučný pamflet 2000 slov, ktorý bol priamym návodom na násilné akcie a deštrukciu socialistického spoločenského systému. Týmto silám v strane a spoločnosti bolo nutné čeliť. Vedenie strany s novým prvým tajomníkom ÚV KSC Gustávom Husákom zvoleného 17. apríla 1969 vytýčilo úlohu zastaviť hospodársky rozvrát s obnovením centrálného plánovitého riadenia ekonomiky. Postupne sa upevňoval socialistický charakter štátu. Vplyv antisocialistických síl na politickú situáciu v krajine klesol. Mnohí novinári, politológovia ale aj bývalí reformní členovia KSC aj po 45 rokoch vyjadrovali o normalizačnom procese tie najnehoráznejšie klamstvá, ako nepravosti proti tým, ktorí boli odvolaní z funkcií a nezariadení do práce zodpovedajúcej ich kvalifikácii. Nepovedali však, že išlo väčšinou o ľudí, ktorí sa nestotožnili s ďalšími programovými cieľmi strany a štátu. Vtedajšie vedenie na rozdiel od oportunistickej negácie celej minulosti charakterizovalo príčinu a podstatu chýb a neúspechov ako chyby osôb a ich nesprávneho rozhodovania. Tí, ktorí odmietli vývojové tendencie museli z funkcií odísť. Všetkým bolo umožnené pracovať v nižšom pracovnom zaradení alebo v inom zamestnaní.

Ale pripomeňme si, čo sa dialo po novembrovom prevrate 1989. Múdri a kompetentní ľudia sa ocitli na ulici a veľmi ťažko hľadali zamestnanie. Ešte horšie to

bolo s funkcionármi komunistickej strany, nenávisťná propaganda ich ponižovala, ubližovala a v mnohých prípadoch aj ich rodinám. Z horlivých demokratov. Ktorí na vlne antikomunizmu prekázali do funkcií sa stali oddaní služobníci nového režimu. Ich poslaním bolo zbaviť spoločnosť od socialistických riaditeľov, námestníkov, personálnych pracovníkov ale aj dôstojníkov predovšetkým tých, ktorí mali sovietske vysoké školy a tých, ktorí absolvovali vojenské politické akadémie. Veľká čistka sa udiala tiež u príslušníkov bezpečnosti. Noví kádroníci z radov Verejnosti proti násiliu a Kresťansko demokratického hnutia sa stali postrachom v prenasledovaní nepohodlných osôb a svojím počínaním sa zbavili skúsených riadiacich hospodárskych pracovníkov. Odborníci v mnohých prípadoch museli uvoľniť miesto laikom. Nie vzdelanie, odbornosť ale horlivosť jednotlivcov pri pranierovaní socializmu boli rozhodujúcim kritériom pre obsadzovanie uvoľnených funkcií. Amoralnosť kráľovcov dokonala dielo zvrhlosti o ľudských osudoch.

Mediálna propaganda sa vôbec nezmieňuje o dôsledku ponovembrových čistiek, akoby v tomto období ale aj v súčasnosti sa neubližovalo komunistom, ale aj občanom, ktorí sa nevzdali presvedčenia o prednostiach socializmu a netajili sa so svojimi názormi.

Kapitalizmus nie je konečnou spoločenskou ekonomickou formáciou. Nachádza sa vo veľkej všeobecnej kríze, drží sa nasadzovaním policajných a vojenských síl na potlačenie protestných zhromaždení silou. Padol mýtus o dokonalosti trhovej ekonomiky. Ľudí ovláda strach z obavy existenčného charakteru. Zamestnanci i za krajne nevýhodných podmienok sa skláňajú pred vrchnosťou. Novodobí kápovia plnia s horlivosťou každú požiadavku zahraničného investora. V zamestnancoch vidia len pracovnú silu, ktorú treba vyťažiť do špičky kosti za minimálnu mzdu, ktorá nestačí ani na jej obnovu, pretože aj deti čakajú na každodenné jedlo. Bežnou skutočnosťou je, že zamestnávateľia odmietajú prijímať do pracovného procesu absolventov stredných odborných škôl a učilišť, pretože

neprešli praxou a podľa nich nemôžu odvieť požadovaný výkon. A kde ju majú nadobudnúť? To je typický príklad toho, ako sa hazarduje s mladými ľuďmi, s nádejou spoločnosti. Vyšší zisk predovšetkým a potom človek. Vo výrobe je neustály tlak na zvyšovanie pracovného tempa, čo znamená pracuj viac za rovnakú alebo i za nižšiu mzdu. Všetko sa odôvodňuje krízou, že si nemôžeme dovoliť viac. Zamestnávateľi vedia že vyššia miera zisku sa dosahuje s lacnou pracovnou silou a s menej zamestnancami. Napriek tomu, že produktivita práce sa zvyšuje, mzdové požiadavky zamestnancov sa ignorujú. To je však trvalou realitou kapitalistickej éry. Existujúci stav bude trvať dovtedy, kým mlčiaca väčšina sa organizovane a rozhodne nepostaví proti krivdám a rozvratu.

O akých ľudských právach, slobode a demokracii je možné hovoriť, keď počas trhovej ekonomiky existuje permanentne vysoká nezamestnanosť, keď vyše milióna ľudí žijú pod úrovňou chudoby, keď 50 tisíc bezdomovcov žije v neludských podmienkach, keď zvlčilé svorky privatizérov zbohatli z výsledku práce pospolitého ľudu a napriek tomu ho ďalej zotročujú! Výsledkom „humánneho“ kapitalizmu s ľudskou tvárou existujú priepastné rozdiely medzi tvorcami materiálnych hodnôt a vlastníkmi ukradnutého majetku. Zúfalstvo nezamestnaných a ďalších ťažko sociálne postihnutých zapríčinili tie najväčšie tragédie na ľudských životoch. Tito vydedenci rozmýšľajú o smrti. Podľa štatistiky skončilo život vlastnou rukou v roku 2008 631 ľudí, v roku 2012 sa pohybuje od 449 do 631 obetí. Hlavnou príčinou týchto tragédií je zúfalstvo ľudí z bezvýchodiskovej situácie a to zásluhou zvrátenosti a zvrhlosti panujúceho režimu. Ľudské práva a zákony sa porušujú vo všetkých oblastiach života spoločnosti a napriek tomu agenti kapitálu a oligarchov obviňujú socializmus zo

zločinnosti aby odviekli pozornosť od hlbokého úpadku spoločnosti.

Pravdou je, že normalizácia aj na Slovensku trvá už vyše 23 rokov a obrala ľudí o životné istoty a vymoženosti spojené so socializmom. Lúpežnícke výpravy pri rozkrádaní štátneho majetku sú toho svedectvom. V rozkrádaní sa pokračuje. Spomeňme si len na múku a cestoviny určené pre najchudobnejších. Za vyše milióna eur tejto pomoci nebolo odovzdané určených rodinám. Výsledok šetrenia je neznámy. Rozdiel medzi normalizačným procesom za socializmu v rokoch 1970 až 1973 a poprevratovým je v tom, že socialistická vláda predložila program rozvoja podložený výkonom štátnej ekonomiky a finančným krytím vlastnými zdrojmi, kým v súčasnosti rozhodujúce výrobné podniky sú v cudzích rukách a z nich plynule zisky sa presúvajú do zahraničia. Štát hospodáriaci s deravou kapsou zohráva postavenie len príštipkára. Naši zamestnanci v potu tváre pracujú pre bohatstvo cudzích. Aj to je druh demokracie ale koloniálnej.

Mediálna propaganda vyzdvihuje existujúcu pluralitu názorov ako výsledok demokratických premien. Aká je realita? Je dopriata len pre tých, ktorí trhovú ekonomiku považujú za nemennú. Pluralita názorov je však úplne vylúčená pre socialistickú alternatívu rozvoja prezentujúcu predstaviteľmi KSS. Už nehovoriac o zverejňovaní stanovisk komunistov k súčasnej politickej, hospodárskej a sociálnej situácii na Slovensku. To je vylúčené. O akú demokraciu v tomto prípade ide? O demokraciu bezprávia.

Aj novodobé pohľady na suverenitu z hľadiska mediálnej propagandy sú účelové, pretože stráňa agresorom. Ani Mečiarove vatry zvrchovanosti nepomohli k tomu, aby Slovensko sa stalo zvrchovaným a nezávislým štátom. Zvr-

chovaný štát zvelaďuje a rozvíja svoju hospodársku základňu, zabezpečuje potravinovú sebačnosť, rozvíja školstvo, zdravotníctvo a kultúru, Patria k tomu aj sociálne vymoženosti pre zdravý a plnohodnotný život svojich občanov. Tieto kritéria od vzniku Slovenskej republiky (1.1.1993) sa nesplnili napriek tomu, že zdedila všetko čo generáciu vytvorili. Realitou dneška je, že „suverénny“ slovenský národ prišiel takmer o všetko, Slovensko drží v rukách nadnárodný kapitál, bolo mu odovzdané najväčšie hmotné bohatstvo, ktoré povojnové generácie vytvorili. Zvrchovanosť a suverenita zanikli vstupom Slovenska do Severoatlantického paktu a Európskej únie. Vlády SR plnili len ich predstavy a želania. Žiaľ a to robia len vlády v protektorátnom postavení.

Aj novodobé pohľady na suverenitu sú účelové, pretože stráňa agresorom. Mediálna propaganda slúži na obhajobu Spojených štátov amerických ako najväčším narušiteľom medzinárodného práva ale zároveň aj spôsobených krutostí voči „neposlušným“ štátom. Aj bývalé koloniálne veľmoci Veľká Británia a Francúzsko iniciatívne postupujú v koloniálnych praktikách, nerespektujú ani rozhodnutia Bezpečnostnej rady OSN. Napriek týmto skutočnostiam vlády SR podporovali členské štáty NATO v „humanitárnych“ bombardovacích misiách, ktoré boli príčinou státisícov obetí.

Kde je varovný hlas novinárov, politológov, ochrancov ľudských práv? Toho sa od nich nedočkáme, pretože predali svoje svedomie a hlas svojim chlebobáčom dopúšťajúcich sa krutostí po celom svete vraj pre ochranu svojej bezpečnosti, to znamená keťasenia z nerastného bohatstva krajín, ktoré napadli aj za cenu rozvratu a nesmierneho utrpenia ľudí. Všetky verejné mienky na Slovensku už ani podvodmi neoklamú. ★

Uskutočnilo sa riadne rokovanie ÚV KSS

V sobotu 21.septembra 2013 sa v Nitre uskutočnilo riadne rokovanie Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska.

Ústredný výbor zhodnotil súčasnú spoločensko-politickú situáciu na Slovensku. Konštatoval, že v dôsledku politiky vládnej moci sa situácia občanov Slovenska ďalej zhoršuje. Nezamestnanosť, nízke

príjmy občanov, rast cien tovarov a služieb sú dôkazom toho, že programové zámery vlády a prehlásenia jej predstaviteľov sa nedarí realizovať. Objavil sa nový fenomén – chudobní pracujúci, ktorí rozširujú okruh ľudí s nízkymi príjmami.

Nedávne rokovanie v parlamente a správanie sa poslancov počas neho, jeho bezobsažnosť, zmatečnosť, vulgárnosť a pri-

mitivizmus ešte viac odhalili úroveň poslancov a strán, ktoré zastupujú. Na druhej strane, vyslovené obvinenia a argumenty potvrdili, že opozičné strany i vládnuca strana slúžia jednotlivým finančným skupinám, monopolom a nadnárodným spoločnostiam, bránia a presadzujú ich finančné a kapitálové záujmy a nie záujmy väčšiny občanov Slovenska.

Poznatky ukazujú, že časť ľudí si tento stav a jeho vývoj začína uvedomovať a začína sa stavať s nedôverou k politike vlády.

Potvrzuje sa, že program a ciele KSS v jej politickom zápase za systémové ekonomické i politické zmeny v prospech väčšiny občanov Slovenska sú správne. Žiadna z parlamentných ani mimoparlamentných strán ich nie je schopná ani ochotná splniť, čo dokázali a dokazujú svojou praktickou politikou.

V súvislosti s uvedeným hodnotením a načrtnutými postupmi KSS v danej situácii Ústredný výbor prerokoval a schválil „Nitriansku výzvu komunistov“ k občanom Slovenska.

Ústredný výbor prerokoval aj stav príprav stranických orgánov a organizácii na voľ-

by do vyšších územných celkov v novembri tohto roka. Podľa informácií predsedov krajských rád v šiestich krajoch na Slovensku budú kandidovať za predsedov VÚC kandidáti za KSS. V Bratislavskom kraji Karol Ondriáš, v Trenčianskom kraji Peter Palko, v Žilinskom kraji Juraj Pavlovič, v Banskobystrickom kraji Jaroslav Sekerka, v Prešovskom kraji Štefan Straka a v Košickom kraji Lukáš Sisák. V Trnavskom kraji KSS podporí Tibora Mikuša a v Nitrianskom kraji Milana Belicu. Vzhľadom na zložitú finančnú situáciu sa volebná kampaň bude uskutočňovať pri minimálnych finančných nákladoch s využitím dostupných mediálnych prostriedkov strany.

Okrem uvedených okruhov ÚV riešil aj aktuálny stav financovania strany a niektoré personálne otázky. ★

Pri rekapitulácii priebehu spomienkových podujatí, pripomínajúcich si Slovenské národné povstanie ako významnú súčasť štátotvorných a moderných dejín Slovenska sa ponúka hneď niekoľko úvah.

Po prvé je na mieste uznať, že spomienkové podujatia ako na oficiálnej štátnej úrovni, tak aj na regionálnych úrovniach mali dôstojný priebeh. Autorite ústredného podujatia v Banskej Bystrici určite prispela aj účasť významných predstaviteľov krajín, ktorých občania sa podieľali na oslobodzovaní a obnovení štátnosti Československej republiky a v jej rámci Slovenska - prezidenta Rumunska, Traiana Basescu a predsedu ruskej Dumy Sergeja Naryškina, ako aj ďalších predstaviteľov diplomatických zastupiteľstiev na Slovensku. Po druhé, je určitým morálnym zadosťučinením odhalenie pamätnej tabule viac ako jedenásť tisícom rumunských

Zamyslenie nad odkazom SNP

plukovník v.v. Peter Švrlo

V auguste si Slovensko, ako republika, tak aj ako občianska spoločnosť pripomenula 69. výročie Slovenského národného povstania. 69 rokov – to je obdobie zjednodušené povedané zahrňujúce aktívne pôsobenie jednej generácie ľudskej spoločnosti, a to sa dotýka aj Slovenska.

vojakov, ktorí svoje životy položili pri oslobodzovaní Slovenska a najmä „znovu odhalenie“ pamätnej tabule venovanej vojakom sovietskej armády, ktorých životná púť skončila práve na Slovensku. Je to určite správna odpoveď tým, ktorí po prevrate v novembri 1989 tieto pamätné miesta dehonestujú a nahrádzajú ich „spomienkami“ na predstaviteľov ľudáckeho klérofašistického režimu z obdobia rokov 1939 až 1945. Po tretie, tentoraz si uznanie určite zasluhujú aj mienkotvorné a dokonca aj niektoré súkromné médiá, ktoré 69. výročiu Slovenského národného povstania venovali v porovnaní s minulosťou širokú publicitu, snažiac sa využiť aj osobné svedectvá ešte žijúcich účastníkov povstania a taktiež dobovej tvorby slovenskej kinematografie. Je na zamyslenie, čo dokázala filmová tvorba v období kontroverzných päťdesiatych rokov a čo dokázali jej protagonisti a komunita

významnej generácie hercov. A stojí za to konfrontovať túto tvorbu s „fekálnou mizériou“ súčasnej tvorby, masírujúcej mozgy jej konzumentov. Po štvrté, určite je na zamyslenie, len sporadická „historická gramotnosť“ mladej generácie. K tomu sa žiada dodať, že už v 14.storočí významný muž svojej doby, nikto iný ako Leonardo da Vinci, svojmu žiakovi, Michlangelovi Bunarotimu odkázal veľkú múdrosť: „...poznať minulosť je ako šíp vystrelený z luku. Čím viac sa dozadu natiahne tetiva, tým ďalej dopredu doletí vystrelený šíp...“. Na margo uvedeného ktosi neskôr poznamenal, že národ, ktorý sa zrieka svojej minulosti nečaká žiadna budúcnosť. Je na mieste odcitovať prezidenta Slovenskej republiky, Ivana Gašparoviča, ktorý 29. augusta 2013 vo svojom príhovore v Banskej Bystrici konštatoval: „sú sily, ktoré bagatelizujú a spochybňujú obeť nacizmu a jeho spojencov. Verejne

spochybňujú mierové zmluvy, ktoré sú základom dnešnej Európy. Spochybňovanie výsledkov druhej svetovej vojny je veľmi nebezpečné pre pokoj a bezpečnosť, nielen na našom kontinente“.

Citovaná úvaha sa bytostne dotýka aj Slovenska. V zahraničí a aj v domácom prostredí sa ozývajú hlasy znevažujúce význam národného povstania Slovákov. K nim sa neraz pridávajú hlasy „historizujúcich hochštaplerov“, nezriedka príslušníkov generácie, ktorej členovia ani nevedia, čo hlásajú, čo píšu a čo im tento režim umožňuje publikovať. Žiaľ takéto pomýlené úvahy nezriedka pochádzajú aj z prostredia inštitúcie, ktorá sama seba nazýva „Ústav pamäti národa“.

Napokon, je bizarným paradoxom, keď sa slovenské pamätníky národného odboja postupne a stále viac menia na smetiská a rumoviská, zatiaľ čo cintoríny a pamätné miesta nemeckých vojakov na Slovensku žiaria čistotou a poriadkom (napr.: Važec, Zborov...). Aj pri „odideologizovanej“ piete ku všetkým obetiam vojen je takýto stav skutočne bizarným paradoxom hodným zamyslenia.

V takto naznačených súvislostiach si

dovolím spomedzi mnohých uviesť aspoň jeden príklad. Konám tak nielen osobne, ale aj, a to predovšetkým, v mene občianskych združení Klub vojenských výsadkárov Slovenskej republiky, Slovenský klub 1. prieskumného práporu a Zväzu vojakov oblasti Žilina. Ide o dielo akademického sochára Jaroslava Kubačku v Krpáčovej – pamätník (pôvodne monumentálny – dnes rumovisko) venovaný príslušníkom 2. československej samostatnej paradesantnej brigády v ZSSR. Jej príslušníci patrili k najstatočnejším bojovníkom 1. československej armády na Slovensku. Fotografické prílohy demonštrujú stupeň dehonestácie tohto pamätníku, nachádzajúceho sa na teritóriu Vyššieho územného celku Banská Bystrica, kolíska Slovenského národného povstania a taktiež v teritoriálnej pôsobnosti Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici.

My, členovia vyššie uvedených občianskych združení, svojimi silami a podľa našich skromných možností sa usilujeme aspoň o „núdzové“ zachovanie tohto pamätníku, ktorý si určite zaslúži iný

osud. Súčasne sa cítime povolaní osloviť orgány a inštitúcie, o ktorých sa domnievame, že sú nielen kompetentné, ale aj viazané povinnosťou v uvedenej záležitosti konať a zjednať nápravu. Za takéto orgány a inštitúcie považujeme najmä Ministerstvo kultúry SR, vedenie Vyššieho územného celku Banská Bystrica, Múzeum Slovenského národného povstania Banská Bystrica, Ústav pamäti národa a čiastočne aj Vojenské historické múzeum a Vojenský historický ústav.

Vyslovujem názor, presvedčenie a aj nádej, že blížiaci sa 70. výročie Slovenského národného povstania v auguste 2014 je veľmi aktuálnou výzvou na zjednanie nápravy. Okrem iného aj preto, lebo Povstanie slovenského ľudu v auguste 1944 je nielen doma, ale aj v európskom kontexte vnímané ako jeden z najpozoruhodnejších príkladov európskej protinacistickej a protifašistickej rezistencie. Tento akt vzdoru proti „zlu“ priviedol Slovensko do tábora protinacistickej koalície a je stále aktuálnym odkazom pre súčasnosť aj budúcnosť. ★

List od bývalého baníka

Úvodom vás pozdravujem a spolu s priateľmi vyjadrujem spokojnosť s naším a vašim, škoda, že len mesačnikom. Rozhodol som sa do redakcie napísať aj na popud priateľov. Nie sme spokojní s našou justíciou ani s Európskym súdom, od ktorého sme nedávno dostali rozhodnutie.

Píšem vám za všetkých invalidov v Slovenskej republike, ktorí utrpeli pracovný úraz alebo sa v práci zodrali a nadobudli tak chorobu z povolania. V republike žijú aj niektorí občania neprispôsobí resp. prispôsobiví len na fondy a prídavky na deti a nie pre deti! Takéto šťastie za ničnerobenie týchto neprispôsobivých nestretne. Po peripetiách na okresných súdoch, ďalej na krajských súdoch, svitla nám nádej na ústavnom súde, nakoľko nás poškodil zákonník práce, ktorí v paragrafovom znení (č. 311/2011 Z.z.) stal sa nadradený nad ústavný zákon. Zákon hovorí, strata na zárobku sa nemení zákonníkom práce, predseda nemôže byť nadradený nad ústavný zákon. Ústavný zákon paragrafovom znení o chorobe z povolania a pourazovom stave, nemôže rušiť Zákonník práce! Samozrejme, obrátili sme sa na najvyšší orgán, v sle-

pej viere, že si ústavní právnici v našej republike budú ctíť zákon, keď na nižších súdoch sú predajné „dievky“! Z ústavy urobili trhací kalendár alebo ešte horšie, prepáčte, hajzlový papier. Nečudujme sa, veď pán Harabín nám dva krát v TA3 vykričal, čo za chasu to máme na tak dôležitom úrade, údajne jeden je zlodej, druhý klamár, a to prosím v priamom prenose, kto by mal chrániť občana a zákony, opak je pravdou, na ústavnom súde smrdí ryba od hlavy. Za čo sú platení ústavní právnici, keď ich porazil Zákonník práce. Voči ich rozhodnutiu nie je odvolanie. Čuď sa svete, jeden občan je v tejto republike rovnejší než všetci rovní.

My, baníci z hornej Nitry, bojovali sme za všetkých poškodených, nie sme sebeckí, nebojovali sme len za seba. Naše problémy začali v r. 1990, a to znenazdajky, dostali sme akcie spoločnosti hornonitrianskych baní štátneho podniku. Chlapci v podzemí jednu akciu, technici päť akcií a viac. V roku 1991 sme už boli nepotrební a tí, čo mali odpracovaných 15 a viac rokov museli z podzemia a tí čo nezohnali robotu na povrchu – dovidenia!

Imrich Šoltés

To nie je všetko, Rozkaz všetci na osobné oddelenie, nie pre výpovede, ale odovzdať akciu. Nie si zamestnanec HNB, š.p., nesmieš vlastníť akcie. Nevedeli sme, čo to prinesie. Terajší majiteľ, pred tým generálny riaditeľ HNB, vlastní skoro všetky akcie., aj s pani manželkou. Pani manželka sama vlastní viac ako 2700 akcií, neviem, za čo ich kúpila a ani nemám potuchy, či prebehla dražba. Títo vlastníci, čo mali čistý zisk 2 miliardy na svoj podnik dostali od prvej Ficovej vlády 700 mil. eur, aby neprepúšťali. Z čoho by chudáci živorili? Od nás, prepustených invalidov aj z našich peňazí, táto spoločnosť si zriadila pracovisko v Čiernej hore, aj z našich peňazí zásobili Čiernu horu výstužou, dopravníkmi, kuchyňou, bufetom. U nás sme mali ešte menu Sk. V bufete sa naše konzervy predávali za tvrdú menu. Opýtajte sa pani väčšinovej majiteľky, kto bol šéfom v kuchyni a bufete? Bohužiaľ, súdy rozhodli „spravodlivo“ chudobným nepriznáme ich práva a chudáci majitelia, aby im nechýbalo, tak chudákov zdravotne poškodených rentierov, „jánošíkovsky odmenení“. Nakoniec by som sa chcel poďakovať našim súdom na všetkých úrovniach za....